

TURNEUL MARELUI ARTIST
C. NOTTARA

SALA „ELPIS“

NUMAI 2 REPRESENTAȚIUNI

Mărti 29 Aprilie

SE VA JUCA

OEDIP REGE

(O OIAIHHOYS TYPANNOZ)

Tragedie în 5 acte de Sophocle, traducere în versuri de Edgard Anias

PERSONAJELE:

Oedip, Regele Atenei	—	D-na C. NOTTARA
Creon	—	P. Petrou
Tiresias	—	V. Kuzinski
Preotul lui Ios	—	C. Dimitriu
Un sclav	—	V. Boldescu
Un trimis	—	I. Vasiliu
Un vechi sclav al lui Laius	—	S. Petrescu
Corințul	—	Al. Mavrod
Joceata	—	D-na V. Kuzinski
I Theban	—	Z. Condurato
II Theban	—	E. Petrone

Prof., Theban, Theban, Servi, Popor

Costumate și accesoriile Teatrului din Iași

Prețul locurilor: Loja 16 lei, Stal I 4 lei, Stal II 2 lei.

Inceputul la 6 ore seara

A 2 reprezentare Marțea 30 Aprilie 1903

Biletete de ghera de vizare la Libreria - Roma - Dimitrie Nizulescu

TEATRUL NATIONAL

SOCIETATEA DRAMATICA

DUMINICĂ, 24 SEPTEMBRE 1895

SE VA REPRESENTA

HAMLET

Tragedie în 5 acte și 14 tablouri de SHAKESPEARE, tradusă de GR. MANOLESCU

Muzica de D-na I. REPRIE. — Decorul scenă de D-na IRENA BILAU. — Costume de D-na IRENA BILAU.

DISTRIBUȚIA

Claudio, rege al Danemarcei	D-na P. Volter	Francisco	Suzi a regii	D-na I. Costache
Hamlet, prinț al Danemarcei	C. I. Nottara	Bernardo		N. Vasiliu
Polonio	I. Nicolaescu	Embria tatălui lui Hamlet		Al. Mănescu
Laert, fiul său	C. Costescu	Alfons groșer		Al. Costache
Horatio, amic al lui Hamlet	O. Căpă	Orcu		I. Jancu
Romulo	Ar. Demetriade	V. Gores		G. Dimitriu
Guiljenstern	V. Alexandrescu	Un britic		Al. Popescu
Volimund	C. Mănescu	Un curier		Demetriade
Corvilius	E. Călian	Un preot		Ash. Georgescu
Marcelus, oficer	Th. Petrescu	Getruța, mama lui Hamlet și regina Danemarcei	D-na A. Ciupăgan	
Fortin	I. Petrescu	Ofelia, sora lui Polonio	D-na Ar. Răducanu	
Un soț	Ash. Georgescu	Dona	D-na E. Ștefănescu	
Lorician				

Ștefănescu, domnișoară, soldați, popor, actori.

INCEPUTUL LA ORELE 8 SEARA PRECIS

PREȚURILE CU SEARA

Loja avansată lei 20; loje rangul I (Bosorj) lei 20; loje rangul II (Ștefănescu) lei 20; loje rangul III lei 10. Stal rangul I lei 5; stal rangul II lei 4; stal rangul III lei 3 — Galați 1 lei.

Casa este deschisă în toate zilele de la orele 10 a. m. până la 1 p. m. și în ziua de spectacol de la 10 a. m. până la 1 p. m. și de la 4 1/2 — 10 seara.

Marți, 26 Septembrie 1895,

Se va reprezenta **HAMLET**, tragedie în 5 acte.

ÎN CĂREND-SE VOR REPRESENTA:

CU MINTEA FETELOR **IACOBITE** | SCRISORI DE DRAGOSTE

Închiriere teatrală și de spectacol în toate orașele și în toate țările. — București, 1895.

Nottara în scrisori și documente

Personalitatea și cugetarea marelui actor C. Nottara, a cărui îndelungă și strălucită carieră a fost evocată în toamna anului trecut, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la moarte, sînt încă necunoscute publicului în datele lor esențiale. Portretul artistului a fost creionat, pînă acum, mai mult în liniile vieții și realizărilor lui, așa cum ele pot răzbate — nu todeauna cu precizie — din amintirile celor ce l-au cunoscut și admirat. Cei care — din ce în ce mai rar astăzi — i-au stat aproape, au adus și pot aduce unele mărturii privitoare la greutățile cite a avut să îndure și să înfrîngă, la necazurile cite a trebuit să și le înăbușe C. Nottara în viața lui de toate zilele, pentru a apărea, desprins parcă de ele, discret și distins, în public, — în relațiile cu lumea și pe scenă.

„Amintirile” sale, publicate în viață fiind, aduc și ele o imagine destul de vagă a celui amar cadru de viață și de creație în care i-a fost dat, vreme de aproape 60 de ani, să se miște. Aceste „Amintiri” se cer astăzi, de altfel, confruntate cu manuscrisul lor (trei caiete legate în piele), față de care îngrijitorii ediției* au operat adesea stilizări și selectări, după criterii în parte discutabile. O seamă de alte note, cu caracter memorialistic, ca și paginile unui proiect nou de amintiri, lăsate de actor, în care sînt schițate punctele unor capitole care au scăpat ori nu au fost cunoscute îngrijitorilor, trebuie neapărat avute în seamă atunci cînd se va încerca reeditarea „Amintirilor” și scrierea unei biografii a maestrului. Alături de ele se vor putea așeza, cu mare utilitate, și mărturiile de alt ordin ale artistului și ale contemporanilor lui, așa cum le putem descoperi în vasta corespondență, în notele intime, jalbele, cuvîntările și scrierile lui Nottara — nici acestea din urmă, toate, publicate.

Unele din aceste prețioase materiale documentare se află astăzi în colecția de manuscrise a Bibliotecii Academiei R.P.R.; altele sînt păstrate, dar încă neorin-

*„Amintirile” lui C. Nottara au fost îngrijite pentru editare de Ioan Masoff și Tatiana Nottara.

duite și necomunicate, în arhiva familiei actorului; multe, desigur, răzlețite în alte arhive particulare știute * sau neștiute.

Cunoașterea lor ar ridica vălul lăsat peste multe laturi ale personalității lui C. Nottara. În bună măsură, ele ar lumina cu amănunte biografice și personalitatea altor mari artiști contemporani cu dinsul; ar înlesni cunoașterea mai deplină a atmosferei sociale și culturale în care aceștia au trăit și creat, ar înlesni cercetătorilor de astăzi munca pentru descifrarea orizonturilor artistice și concepțiilor despre artă ce-i anima, ca și pentru stabilirea măsurii în care ei au urmat și îmbogățit tradiția artistică a înaintașilor.

Comunicăm, mai jos, câteva din nenumăratele „hîrtii” lăsate de C. Nottara și aflate în arhiva familiei sale. Ele aparțin unor foarte diverse epoci din cariera maestrului, dar sînt revelatoare pentru cunoașterea timpuriei vocații artistice a maestrului (scrisoarea necunoscutei V. I. Z.), a pasiunii nealterate nici de nevoi, nici de boală, pe care maestrul o nutrea pentru arta sa (scrisoarea către fiul său C. C. Nottara, ciornele petițiilor adresate, în ultima epocă a vieții sale, Direcției Teatrului Național, bolnav fiind) și pentru cunoașterea, în parte, a convingerilor teoretice pe care actorul și profesorul Nottara le nutrea despre arta teatrului. Ni se pare că aceste citeva, din multele documente din care au fost selectate, desenează cadrul de viață și trăsăturile portretistice ale unui mare artist ce-și așteaptă biograful.

Fl. T.

7/XII/915

Domnule Nottara,

Am o bucurie nespūsă fiindcă am prilejul să te felicit pentru ziua de astăzi cînd în teatru ești sărbătorit pentru talentul și munca ce ai dăruit 40 ani artei dramatice.

Eu însă te felicit și pentru timpul cît ai făcut „actorie” în clopotnița bisericii Sfinții Voevozi (e vreo 45 ani de-atunci).

Îți mai amintești cînd puneai nasul cel mare și apăreai la ferestrele clopotniței unde strîngeai copiii mahalalei? și preoteasa lui Popa Hristache în scurteica cu blană lua la goană și pe actor și pe spectatori?

Dar mătușica cînd îți zicea: „Costică, Costică, iar te-ai dus; uite mă omori cu zile!” Ce timpuri! ce amintiri frumoase de sburdălnicia copilăriei.

Încă odată, primește felicitările uneia cu care ai copilarit, și acum cu părul alb.

V. I. Z.

cu o lacrimă de bucurie

Brăila, 2 aprilie 1902 martie

Iubite Costicuța,

A dintii grijă a mea a fost să-ți scriu imediat ce am descins la hotel, sosind în Brăila.

O să stăm aci două zile, azi și miine, și Joi plec la Galați, unde o să joc chiar seara. O să te pui în cunoștință cît timp o să stau acolo.

M-am plictisit grozav cu umbletul ăsta de colo pînă colo; aș vrea să ciștig ce oi ciștiga și să mă întorc mai curînd acasă. Dacă nu mi-ar fi de chirie nu aș mai sta un minut, dar trebuie să încopesc cîteva sute de lei ca să plătesc la Credit ceva din chirie căci Vladimir nu știe de glumă. Tu nu le pricepi astea pînă acum, dragă băiete, dar mai tirziu o să vezi și tu cît de greu se trăiește în lume și cu cît sacrificiu și muncă își tirăște omul sărac traiul. Nu e glumă cu viața și cu nevoile ei, de aceea omul, de mic copil, trebuie să-și dea osteneala să învețe carte ca să aibă o carieră sau un meșteșug; căci altmîntrelea rămîne muritor de foame. Să nu crezi tu că toată viața merge cum e cînd ești mic. Nu. Și eu, acasă la tata și la mama, gîndeam că nu o să am grijă de

* Acad. T. Vianu a comunicat, de pildă, cu prilejul comemorării actorului, trei din patru scrisori, cîte deține în arhiva d-sale, în broșura „C. Nottara—omagiu”, editată de Teatrul Național „I. L. Caragiale”, București, 1955.

nimic toată viața, și mă lăsam în voia lenei unei; dar cînd am crezut că cu mare greutate își face rost în lume omul sărac, atunci a trebuit să mă lupt și să muncesc îndoit, ca să ies la liman. De aceea învăț și fii silitor și cu vioara, pentru că cine știe ce carieră o să îmi fie. În orice caz, de ce te vei apuca trebuie să fii om destoinic ca să poți birui nevoia vieții. Uită-te la mine cum alerg de colo pină colo. Ce câștig la Teatru nu ajunge, mai ales că de la an la an mi-a tăiat mereu leafa. Fii cuminte, învăță, studiază vioara și să vezi ce bine o să-ți prindă și ce fericiți o să ne faci.

Te sărută papa Costică.

Sînt un actor fără noroc. Fiindcă dumneavoastră ați fost așa de amabil și mi-ați înlesnit prilejul să joc pe Eduard în piesa „Richard” și să dovedesc încă destoinicie în creația ce i-am făcut și pentru care am primit frumoase felicitări și mulțumiri din partea dumneavoastră — pentru care și eu vă mulțumesc cu multă recunoștință — acum mă văd nevoit cu destulă părere de rău, să vă mai rog să-mi îngăduiți să fiu înlocuit cîva timp cu domnul Calboreanu în rol, pînă ce va mai trece valul ăsta de frig și voi putea fără primejdie vădită să-mi reiau rolul. Voi avea grijă ca la vremea hotărîtă să anunț direcția de scenă ca să îngrijească a-mi pune iar numele pe afix.

Totodată vă cer voie a vă anunța că în Martie, dumneavoastră ați hotărît să faceți aniversarea la Fintina Blanduziei care de la 1884 și pînă azi s-a reprezentat de 100 (de

Sînt un actor fără noroc
fiind că d. voastră mi-ați
înlesnit prilejul să joc pe
Eduard în „Richard” și
Pachard și să dovedesc încă
destoinicie în creația ce
am făcut și pentru care am primit
frumoase felicitări și mulțumiri
din partea d. voastră și acum mă
văd nevoit să vă rog să-mi
reîngăduiți să-mi reiau
rolul în piesa „Richard”
de la Fintina Blanduziei
în rol, pînă ce va mai trece
valul ăsta de frig și voi putea
fără primejdie vădită să-mi
reiau rolul. Voi avea grijă
ca la vremea hotărîtă să

directia de scena ca să-mi
pună iar numele pe afix.
Totodată vă cer voie a vă anunța
că în Martie d. voastră hotărîtă
să faceți aniversarea la Fintina Blanduziei
care de la 1884 și pînă azi s-a repre-
zentat de 100, și vă spun că la
ultima întînire de birou,
d. voastră mi-ați spus că
să apar încă o dată în Horațiu
rol pe care l-am creat atunci și
să-mi împlinesc și eu să-mi
aduc la cunoștință că o dată
cu aniversarea de 100 de ori de la
reprezentarea Fintinei Blanduziei și
eu în 50 de ani de cînd am creat
pe Horațiu.

Ciornă a uneia din ultimele scrisori ale lui C. Nottara

ori) și vă spuneam la ultima întrevvedere, în biroul dumneavoastră, că aș fi foarte fericit să mai apar încă o dată în Horațiu, rol pe care l-am creat atunci; și țin să vă aduc la cunoștință că odată cu aniversarea de 100 de ori de la reprezentația Fintinei Blanduziei împlinesc și eu 50 de ani de cînd am creat pe Horațiu...

...Cind eram sănătos (voinic) și în plină activitate teatrală, ani de-a rindul dumneavoastră ați avut bunăvoință să însemnați prin cronicile din Viitorul și L'Indépendance (să-mi faceți elogii) pentru succesul ce obțineam cu interpretarea rolurilor mele. Acum de cind cu nenorocirea spasmelor ce am căpătat, abia m-am strecurat pe scenă, cind erau mai blajine, astfel că am putut juca în „Viforul” de vreo cinci ori... iar anul trecut am avut mulțumirea să apar în regele Eduard din „Richard al III-lea”, piesă cu care ați inaugurat activitatea dumneavoastră de director al Teatrului Național și apoi în Horațiu din „Fintina Blanduziei”, pentru jubileul de 50 de ani de la prima reprezentație a piesei, precum și a rolului ce l-am creat.

În stagiunea asta însă, pînă acum, sînt pus tot în neputință de a vă cere să-mi fac reîntrearea cu vreun rol din marele meu repertoriu (fiindcă spasmele s-au tot complicat cu niște dureri, sînt bolnav). Nădăjduiesc însă că pînă în cele din urmă, eu și d-rul Manta vom învinge suferința (ce mă ține în clește) a trupului sau mă va învinge ea pe mine și atunci nu va rămîne decît să pornesc pe calea de unde nici un călător nu se mai întoarce, cum ziceam în „Hamlet” în sutele de reprezentații ale acestei piese, pe care am jucat-o pe toate scenele din țară... *

Pe lingă repertoriul curent, alcătuit din piese care să atragă publicul la teatru..., este neapărat nevoie de un repertoriu stabil care să constituie zestrea teatrului; un repertoriu ales care să fie totodată pildă de factură teatrală pentru autorii dramatice precum și aparatul necesar cu care să se formeze noi actori. (Pentru că cu un repertoriu mai mult comercializant, nu poți). Afară de asta, teatrul trebuie să fie la fel ca și un muzeu de pictură și de sculptură. După cum acolo stau (în ochi) la locul de onoare capodoperele atitor artiști, cu scopul de a forma un gust estetic general, tot așa trebuie să fie aduse pe scenă, în fața publicului, piesele cele bune, rămase pentru totdeauna în repertoriu, cu care să se facă educația atît a publicului cit și a autorilor și actorilor.

În orice carieră, cind te pune la retragere sau te retragi singur, nu mai poți avea nici plăcerea, nici obligația de a mai exersa funcțiunea ce ai avut; — de pildă, un general pus la retragere nu mai e chip să fie general propriu-zis, căci nu mai are ce comanda, oricît ar fi el de sănătos și vinjos; pe cită vreme actorul, numai sănătate să aibe, tot își poate satisface pasiunea rămasă tînără în el, pe vreo scenă oarecare, și astfel mai poate gusta din succesul de teatru care rămîne pentru dînsul cultul lui nealterat.

Mai întii de toate, creațiunea unui rol trebuie să-și aibă originalitatea sa. Actorul care se slujește de modele străine în compunerea rolului ori introduce în jocul său accente, intonații, gesturi și atitudini împrumutate de la alți actori ori se repetă pe sine însuși, are cel mult măgulirea de a fi făcut o (bună) paștișare.

Am cătat, pe cit am putut, să feresc creațiunile (rolurilor) mele de orice influență străină; am avut ca principiu să aleg modelele pentru rolurile mele din actualitatea care mă înconjură, fiindcă actorul trebuie să fie un... **

— Cind ați ris și cind ați plins cu adevărat pe scenă? ***

— Batista mea a rămas uscată; batistele publicului au fost umede de lacrimi.

Publicul nu trebuie sustras de la continuitatea emoției căpătate prin plînsul actorului. Constatînd că plînge cu lacrimi adevărate — că-i joacă lacrimi în ochi — nu mai e atent, deoarece constată un lucru care trebuie să-i rămîie ascuns. Fiindcă actorul nu trebuie să arate mijloacele prin care emoționează.

*Cele două texte din urmă sînt ciorne ale unor scrisori și prezintă foarte multe ștersături și reveniri. Am expurgat mare parte din aceste reveniri pentru a lăsa fraza fluentă. Nici una din ciorne nu poartă dată; e de presupus din conținutul lor că aparțin ultimilor ani de viață ai actorului.

**Textul notei, scris pe o hîrtie răzleată, se încheie fără a fi terminat.

***Întrebarea e scrisă de o mîină străină. Numai răspunsul aparține lui Nottara.